

מסורת הש"ס

- (א) [לעיל לה: מנחות ט:];
- (ב) [לקמן מב:]; א [לקמן];
- (ג) [מל: ד] [פסחין א:];
- (ד) [לעיל לה:];
- (ה) [מ"א י"א שם] [הדר על נפש];
- (ו) [לעיל לה:];
- (ז) [מ"א י"א שם] [הדר על נפש];
- (ח) [לעיל לה:];

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זריה קוק כמו טייל"א. י"ב לשון יו: (ב) ד"ה הכי קאלמ וכו' (ג) ד"ה לאכא ד"ה מן הד"ס: (ד) ד"ה צלמיה היא מלות פל"ל ומינה היא נמקט:

מוסף רש"י

צומתן. לשון חזקוני והדוק (חזקוני טו). בעל נפש. אלס כשר (חזקוני). המושל בלבו וממרתק מן העבירות (הגהות ח"א סי' פד). מותר ליתות. לנרות מעט נחום ולתען נמכתם ולא חיישין לתען האולל ויובטל מיל (סנהדרין ג). ובלבד שיאכל כזית מצה. אחרת, באחרונה. ששם דבנמל מלוט שטיע שסור לשם מלוט (קדושין עו).

מוסף תוספות

א. הקמחים של כפרים טהורים והלחות של נכרים טמאים. חוס' אורח' ב. י"א. והירצו דודאי עיקר שימור היינו בננוט דצריך שימור, ואי לא ליתיה וליכא עיקר שימור, ודאי ולא צריך שימור קמי לישא כלה, אבל כיון דמצוה ליתות, משום ההוא, יהוי עיקר שימור, צריך ג"כ שימור מתחילת דגן. ח"י ה"ר.

רבינו הגנאל

והא דאמר אבי לא נהדרך אינש רתינ שביל כותיה. הדין. לית הלכתא כותיה. אלא כרבא דאמר מי פירות אין מחמיצין. כן פירוש דשמועה חצבא דאבישונא שון שבייל דשערי ריביתא, אמר אבי כשנותנין לו ההצבא בתור בימות הפסח ופה למטה, כל זיעה שיוצא מאותן השעורים שפכין בתור, ואם לאו לא ישאר אותן המים היוצאין מן מחמיצין. ולית הלכתא כאבי, וקיימא לן לן מי פירות אין מחמיצין. ת"ד אין לותתין את השעורין בפסח. ואם לותתן, נתבקעו אסורות. לא נתבקעו מותרות. ואמרין לא נתבקעו ממש, אלא כל פירות אין מחמיצין על פי אבוב של קלאים והן מתבקעות וכן הלכתא. ור' יוסי דאמר שורין בחומץ דמי שחומצין עומתין לית הלכתא כותיה, דהא בהדיא אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי. והא דעביד שמואל עובדא נתבקעו ממש לא סמכין עומתין. אמר רבא בעל נפש, כלומר המתרוק מרחי עבודה ומדקיק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חסין דשריין. פירוש שריין שון חזקוני מן השעורים, ולא אורי ליידי חומצין. הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דציאת

כל שעה פרק שני פסחים

כרתי חטיט. גרעיני חטיטין אלא חדא חדא חטיטתא: דילמא אסיחא חדא ויסבב בציריא דחברתה. בסקד של חברתה: דיקולא דמיה. רחמימ המים: זיריא. סדק כמו (א) טיילא חריפא דמזרי זיקי דמסקת ע"ז (דף ג). אי הכי אפילו חדא. שכולתא נמי לא ליחרוך: דילמא נפקי.

ממא מחיטוי דברישא חדא וכלעי מקיס דלידך רישא: ה"ג והדר ציה אציי דכל אגז מדלייטו לא מחמעני. כל דרך נפילתם לא מחמעני: לאכא דאזישונא. כד שמיצבשין כמובו קליות בתנור: סחיפא שרי. אס פיו כפוי למטה שיהו המים הנפלטין מן הקלי על ידי חוס האור זצין ויואלין לחוך שרי: וקופא. שיהא זוקף כדרכו אסור שהמים נפלטין וחוזרין ונבלעין. ומדלמך אציי סחיפא שרי משום דדייצי אצראי שמע מינה הדר ציה ממאי דלמך לעיל לא ליחרוך אינש תרמי שצילי דהני נמי דייצי מניא ושרקי ונפלי ולא מיבלעי צלדך: נסבצעו. מחמת הניפוח שממת המים אסורות דודאי ממירות להחמיץ: שון צומתן. אס רואה שנפסות שורן צומתן: וחומץ לומתן. אשטריינ"צ בלע"ז ואינו מניחן להחמיץ: וכן מסבקות מאינייהו. שאינן יכולות לעמוד מפני ריח היין: דנורא דני צר השו. ככפר של אומי האיש: נסבצעו ממש. כלומר דלין אסורות אלא נתבקעו ממש ואומן לא מתקעות ממש היו והמירן: אמר רבא גרסינן: בעל נפש. חסיד: הכי קאמר אפילו חטיט.

הכי קאין משעורין אין ממחרין להחמיץ בעל נפש לא ליתות אכל דלאו בעל נפש דלא (א) מחמר על נפשיה כולי האי: דשריין. קאים: לאכא (א). רבא. הכי קרי ליה לשון רבנן: מאן דלאים ליה לאכא יחל נחם עיפושא. כלומר לא תהא סולתן נקיה: דהא צי רב הונא נפסי. כולה רב נחמן אמר לה: ורבא אמר אסור לנאוס. לכולי עלמא: דשען. שחלקין הן: והדר קינר: של כפרים טהורים.

לפי שאין מקפידין על סולתן לעשותן נקיה כל כך ולא לתמי לחטיי דידהו ונמלא שלל הוכשרו וקא קרי להו סולת אלמא אפשר לנקיה בלא ליתיה: צמר דנפק. רבא מצי מדרשא: אמר. רב פפא נטער בעלמנו מדוע לא מוכרתי להשיב לו מהא דלמך ר' ירמיה כו': ואי לאו. ליתיה דעכשו בעי שימור הוא. אי לא עבד ליה שימור מקמי הכי: דלמך רב הונא גרסינן: צלקוס של נכרים. שיאל כל כוים מזה צאחרונה. דכחא לא נפיק ידי חובת מנה משום דלאו הוי לה שימור לשם מנה וקא על פי שאנו רואין שאין כאן חימוץ ומיהו למנה של מנה שימור לשמה בעינן: צאחרונה. (א) הוי מנות אכילתה שעם הפסח היא חובת אכילתה לכדי קרא (שמות יג) על מנות ומרורים יאכלוהו ופסח נאכל על השזבע כדתנן (לקמן דף ק"ט): אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: צראשונה לא. כלומר כחילתה אשונה של נכרים לא נפיק: הכי גרסינן מאי טעמא דלא עבד לה שימור ולא גרסינן אי נימא דהא ודאי טעמא משום הכי הוא: מאפייה ואלך. משמע משמתקנה לאפייה כגון עריכתה וקיתוף שלה ונתינתה לתנור: וממאי דילמא לעולם שימור דלישה שימור הוא ואע"ג דלא איצטרך שימור מקמי הכי והכא מאי טעמא לא נפיק משום דמשעת נתינת מים לקמח שזה דבר המחמלת היא לריכה שימור וכו' לא נעשה לה שימור מהיהא עידנא דנחית לתורת שימור דהיינו מנתינת מים: ואפילו הכי. דלא אשכח רבא קיימתא לנתינתה לא הדר ציה ממאי דלמך צעין שימור קודם לישא: מהפכי כיפי. העמרין וקושרין את העמרים צינות הקלי:

ה"ג ר"ח ב"ל שאילו מניחין על פי אבוב של קלאים והם מתבקעות. פירוש כלי שבעלי קליות עושין בו קליות והוא מנוקב כדלמרינן צפרק ר' ישמעאל (מנחות דף טו). מניחין בתוך אבוב של קלאים כדי (א) שמגמור האור זכולו והם מתבקעות מכה האור וכן מלא ר"י צספר ישן צשם רצינו מס: תרגומא אקמחים. תימה השתא אמאי תני סלמות ויש לומר דללדדין קמני"א: כי מהפכיתו כיפי הפכיתו ראש מצוה. וא"ת כיפי דסגירא ליה דצעי שימור צשעת היפון אס כן היכי מוכח דמזוה ללמות דילמא לאו מזוה היא אלא דלריך שימור מתמלמו ועד סופו ויש לומר דעיקר שימור כדי שלא תחמיץ וסגר רבא אי לאו שיש שימור מחמץ צשעה שהוא עדיין דגן כגון לתימה לא היה מלריך שימור צשעת צי דרי מתחילת הדגן:

תרי חטיי בהדי הדדי דילמא אולא חדא ויתבה בציריא דחברתה ולא סליק להו דיקולא דמיה מארבע רוחתא ואתי ליידי חימוץ ואמר אביי לא ליחרוך איניש תרי שבולי בהדי הדדי דילמא נפקי מיהא מהאי ובלע אידך ואתיא ליידי חימוץ אמר ל' רבא א"ה אפילו חדא נמי דילמא נפיק מהאי רישא ובלע אידך רישא אלא אמר רבא מי פירות נינהו (א) ומי פירות אינן מחמיצין והדר ביה אביי מההיא דכל אגב מדליייהו לא מחמצי דאמר אביי האי חצבא דאבישנ' סחיפא שרי זקופא אסור רבא אמר אפילו זקופא נמי שרי מי פירות נינהו ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר אין לותתין

שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אמר שורן בחומץ וחומץ צומתן אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי א"ר חסדא אמר מר עוקבא לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחין על פי הבית והן נתבקעות מאיליהן ושמואל אמר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא דבי בר חשו נתבקעו ממש אמר רבא בעל נפש לא ילתות מאי איריא בעל נפש אפילו כולי עלמא נמי דהא תניא אין לותתין שעורין בפסח הכי קאמר ר' בעל נפש אפי' חיטין דשרירי לא ילתות א"ל ר"ג מאן דציית ליה לאבא אבל נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתת ובי רבא בר אבין לתת ורבא אמר אסור ללתות אלא הא דתניא אין לותתין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא חיטי שרי לא מובעי' קאמר לא מובעיא חיטין ביון דאית ביה ציריא עיילי בהו מיה אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אמר רבא מותר ללתות דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה ואי אפשר נקיה בלא ליתיה איתביה רב פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפרים טהורים ושל כרכין טמאין דכפרים מ"ט לאו משום דלא לתת וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא בתר דנפיק אמר מ"ט לא אימא ליה מהא דאמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר שמואל חיטין של מנחות אין לותתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אמר רבא מצוה ללתות שנאמר ושמרתם את המצות אי לא דבעי ליתיה שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד בהו שימור ולעביד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור עביד לה שימור הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה האלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא מנאמא

הכי קאין משעורין אין ממחרין להחמיץ בעל נפש לא ליתות אכל דלאו בעל נפש דלא (א) מחמר על נפשיה כולי האי: דשריין. קאים: לאכא (א). רבא. הכי קרי ליה לשון רבנן: מאן דלאים ליה לאכא יחל נחם עיפושא. כלומר לא תהא סולתן נקיה: דהא צי רב הונא נפסי. כולה רב נחמן אמר לה: ורבא אמר אסור לנאוס. לכולי עלמא: דשען. שחלקין הן: והדר קינר: של כפרים טהורים.

לפי שאין מקפידין על סולתן לעשותן נקיה כל כך ולא לתמי לחטיי דידהו ונמלא שלל הוכשרו וקא קרי להו סולת אלמא אפשר לנקיה בלא ליתיה: צמר דנפק. רבא מצי מדרשא: אמר. רב פפא נטער בעלמנו מדוע לא מוכרתי להשיב לו מהא דלמך ר' ירמיה כו': ואי לאו. ליתיה דעכשו בעי שימור הוא. אי לא עבד ליה שימור מקמי הכי: דלמך רב הונא גרסינן: צלקוס של נכרים. שיאל כל כוים מזה צאחרונה. דכחא לא נפיק ידי חובת מנה משום דלאו הוי לה שימור לשם מנה וקא על פי שאנו רואין שאין כאן חימוץ ומיהו למנה של מנה שימור לשמה בעינן: צאחרונה. (א) הוי מנות אכילתה שעם הפסח היא חובת אכילתה לכדי קרא (שמות יג) על מנות ומרורים יאכלוהו ופסח נאכל על השזבע כדתנן (לקמן דף ק"ט): אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: צראשונה לא. כלומר כחילתה אשונה של נכרים לא נפיק: הכי גרסינן מאי טעמא דלא עבד לה שימור ולא גרסינן אי נימא דהא ודאי טעמא משום הכי הוא: מאפייה ואלך. משמע משמתקנה לאפייה כגון עריכתה וקיתוף שלה ונתינתה לתנור: וממאי דילמא לעולם שימור דלישה שימור הוא ואע"ג דלא איצטרך שימור מקמי הכי והכא מאי טעמא לא נפיק משום דמשעת נתינת מים לקמח שזה דבר המחמלת היא לריכה שימור וכו' לא נעשה לה שימור מהיהא עידנא דנחית לתורת שימור דהיינו מנתינת מים: ואפילו הכי. דלא אשכח רבא קיימתא לנתינתה לא הדר ציה ממאי דלמך צעין שימור קודם לישא: מהפכי כיפי. העמרין וקושרין את העמרים צינות הקלי:

הכי קאין משעורין אין ממחרין להחמיץ בעל נפש לא ליתות אכל דלאו בעל נפש דלא (א) מחמר על נפשיה כולי האי: דשריין. קאים: לאכא (א). רבא. הכי קרי ליה לשון רבנן: מאן דלאים ליה לאכא יחל נחם עיפושא. כלומר לא תהא סולתן נקיה: דהא צי רב הונא נפסי. כולה רב נחמן אמר לה: ורבא אמר אסור לנאוס. לכולי עלמא: דשען. שחלקין הן: והדר קינר: של כפרים טהורים.

עין משפט גר מצוה

קסו א מיי פ"ה מה"ל חו"מ הלכה ד טו"ש"ע א"ח סי' מקב סוף פ"א:

קסב ב ג ד מ"י פ"ה מהלכות מנה ה"ו ז טו"ש"ע א"ח סימן מג סוף פ"ה:

קסג ד מיי"ס הלכה ח ט טו"ש"ע א"ח סימן מג סוף פ"ה:

תורה אור השלם

לעזר רש"י

אשטריינ"צ [אישטריינ"צ ט]. סוגר.

רבינו הגנאל (המשך)

לרבה אוכלת פת מפושטת. פירוש כגון פת קיבר שאין בה סלת, נ"י"א: כי בלא ליתיה אין יוצא סולת (נקיה) ואמר רב נחמן לותת דהא בי רב הונא ובי רבא בר אבהו לתת, ורבא אמר אסור ללתות. ומתבטל עליה אין לותתין את השעורים בפסח הוא חסין שרי כו'. פ"י ציריא (כגון) הסדק שהוא באמצע של חסין, אבל השעורים שיעי חסין נ"אין בהן סדק. איכא דאמר אמר רבא מותר ללתות, דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה, ואי אפשר לפת נקיה בלא ליתיה, כלומר אם אין שורין את החטים לא תצא מהם סלת נקיה. ומתבטל רב פפא מהא דתניא הקמחין והסלתות של גוים של כריס טמאין ושל כפרים טהורים, ש"מ מדקתני טהורין, מכלל דלא הוכשרו, וקרי להו סלתות, הנה הסלת בלא ליתיה, דהיינו רבא האי דקמחי של כפרים טהורין אקמחים בלבד ולא אסלתות. והא דאמר רבא אי אפשר לפת נקיה בלא ליתיה, דהיינו ח"א, דהא משמא דשמואל אמרו חטים של מנחות אין לותתין אותן. וקרי להו התורה סלת, הנה נמצאת סלת בלא ליתיה. הדר אמר רבא מצוה ללתות, דתבין שימור את המצות, ואין שימור אלא שימור דחטים בליתיה, אבל שימור דלישה ליתיה שימור מדרב הונא, דאמר הבצקות של גוים אדם ממלא כריסו חסין ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה, ואי הוה שימור דלישה שימור היה עושה שימור לבצע של גוי ואינו צריך כזית אחר, ודחינן הני בצקות של גוים משום דלא אחתיל בהו

ישראל בשמור, דגוי לאו בר שימור הוא, אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור דלישה הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר רבא לתנוה דהוה מהפכי לגורן, והן העמרין. הפכ לשם מצוה, כלומר הוזהרו מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילה לשמן לשם מצוה.

והא דעביד שמואל עובדא נתבקעו ממש לא סמכין עומתין. אמר רבא בעל נפש, כלומר המתרוק מרחי עבודה ומדקיק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חסין דשריין. פירוש שריין שון חזקוני מן השעורים, ולא אורי ליידי חומצין. הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דציאת